

ANTUN M. ZUVIČIĆ

Pomorski kapetan i nautički profesor

Rodjen u BAKRU

1846

Umro-1911

Životopisne bilješke

Napisao

M. MAŽIĆ

Tisak E. MODERČIN Sušak

ANTUN M. ZUVIČIĆ

Pomorski kapetan i nautički profesor

Rodjen u BAKRU

1846

Umro-1911

Životopisne bilješke

Napisao

M. MAŽIĆ

Tisak E. MODERČIN Sušak

U ovo posljednje doba kao da je nemila sudbina smrti odabrala svojom žrtvom prokušane i čvrste primorske stupove i predstavnike naše stare navigacije na jadro, te ih stala rušiti jednoga za drugim. Redovi posljednjih ostanaka malene naše ali časne trgovačke mornarice postaju sve to redji, jer se eto u vrijeme od samih šest mjeseci sedam naših bakarskih pomorskih kapetana preselilo u vječnost, a njih trojica od susjedne nam Kostrene. To su članovi odvažne pomorske legije, koja diljem širokoga svijeta visoko je dizala našu trgovačku zastavu, i svuda joj znala pribaviti zasluženno priznanje. Zahvaliti se ima našim hrvatskim kapetanima, što je Habsburška Monarkija proširila svoju trgovačku djelatnost na moru, pa osobito u novije doba došla u najuže poslovne sveze sa dalekim krajevima svijeta. Mi se klanjamo veteranskoj vojsci naših starih kapetana, i priznajemo im njihove zasluge i rad, kojega je mladja pomorska generacija nasljedila, nastavila, proširila i boljemu savršenstvu dovela. Na moru izazvali su parobrodi veliku konkurenciju tradicionalnim jadrima, pa eto, kako je naših trgovačkih jadenjača nestalo sa pomorskoga pozorišta, tako isto dovršavaju svoj vjek naši kapetani stare navigacije, pošto su već ustupili mjesta novome naraštaju i modernoj struji, koja stvorila je jaki pokret na moru.

Izmedju naših milih pokojnika, pomorskih kapetana, što nam ih u ovo kratko vrijeme otela neumoljiva smrt, ističe se **Antun M. Zuvičić** poput jasne zvijezde, koja svojim sjajnim tracima oba-

sjavaše naš pomorski horizont, i u njega uljevaše nov život na polu navigacije i nautičke znanosti. Buduć je nezaboravnik uživao u svim primorskim krugovima, a napose u pomorskim, neograničeno štovanje i priznanje, naumio sam cve par redaka posvetiti njegovoj svetloj uspomeni, kao najprvom i negda jedinom hrvatskom nautičkom stručnjaku i profesoru, te marnom odgojitelju naše mladeži.

Obitelj Zuvičić staroga je Bakarskoga porjekla. Kako se čita u jednom starinskom kanoničkom rukopisu, godine 1485. za vrieme bakarskoga župnika Ambroza Neskutića počela se graditi sakristija zornoj i župnoj crkvi Sv. Andrije u Bakru. Gradili su ju zidarski meštiri Juraj i Ivan Smoljan skupa sa Andrijom Zuvičićem. Tada bio je vlastelinom bakarskim krčki knez Ivan Frankapan, sinovac kneza Martina († 1479). Dakle prošla su već preko četiri stoljeća, odkako se napominje u Bakru porodica Zuvičić, a po tomu ovo je jedna izmedju najstarijih bakarskih obitelji. Godine 1608. za vrieme kneza Nikole Zrinjskoga i njegova gubernatora vinodolskih imanja u Bakru ujedno kapitana bakarskoga kneza Julija Čekulina, bilo je darovano bakarskomu žaknu (diaconus) Ivanu Zuvičiću jedno zemljište nad vinogradom Majke Božje od Porta. Od porodice Zuvičić napominju se u staro doba još sliedeći pučki sudci bakarski: Marin Zuvičić g. 1660., 1666., 1678. — Matej Zuvičić g. 1678. — Juraj Zuvičić g. 1699., 1706., 1709. — Antun Zuvičić g. 1725., 1735. — U crkvi Majke Božje u Bakru opstoji još i danas grobnica pučkoga sudca Jurja Zuvičića sa sliedećim natpisom:

„Leta 1717. Ovo je grob sudca Jurja Zuvichicha i njegova sina Antona odvetka i na veke“. Od ove porodice potekli su sliedeći bakarski kanonici: Toma Zuvičić, umro g. 1715. — Matej Zuvičić umro g. 1709. i sahranjen u crkvi Majke Božje od Porta. — Toma Zuvičić, umro g. 1715. — Mate Zuvičić rodjen g. 1813., kapitularni suplent u Bakru g. 1842., kapelan i kateheta bakarski g. 1847., profesor kanoničkoga prava i crkvene povjesti na biskupskom Li-

ceju u Senju g. 1851., diocezanški fiskuš g. 1853., kanonik Katedralne modruške crkve u zbornom Kapitolu bakarskom g. 1854., ; umro g. 1873, — Vazmoslav Zuvičić rođen 1808., brat kanonika Mata, kateheta bakarski g. 1831., župnik trsatski g. 1847 — 1874 kanonik arhidjakon bakarski g. 1874, administrator župe bakarske g. 1880 — 1882, umro g. 1888. kao kanonik lektor. Oba ova posljednja kanonika Mate i Vazmoslav bili su strici Antuna M. Zuvičića jer su braća njegova otca.

U kratkim crtama prikazali smo kako su Zuvičići članovi stare i odlične bakarske porodice, a sada prelazimo na naš predmet. — Antun M. Zuvičić rodio se u primorskom gradu Bakru, miloj postojbini svojih predjaka, dne 3. ožujka godine 1846. od oca Tome Zuvičića, pomorskoga kapetana, brodovlasnika i patricija bakarskoga, i majke bakarke Marije Urpani. Svršiv u Bakru tadanju gradsku elementarnu školu, pošalje ga otac na daljnje nauke u Rieku, gdje je dobrim uspjehom prošao četiri realke. — U to doba bio je Bakar cvatuća pomorska luka, a jedro je još sveudilj prostiralo svoju moć i gospodarstvo nad trgovačkom mornaricom, koja bijaše glavni uvjet primorskoga blagostanja. Naši brodovi su već prije toga bili proširili djelokrug svojih putovanja izvan obala evropskoga kontinenta ili stare privitivne navigacije, koja se negda ograničivala samo na Jadransko, Sredozemno i Crno more. Buduć bijaše pomorstvo u obitelji Zuvičić u krvi i porodičnoj tradiciji, naravski da je i naš mladi Antun odlučio posvetiti se moru. Po tom stupio je u trgovačko-nautički kolegij odlučnoga stručnjaka Vinka Conte de Domini na Rieci, gdje ostade na naucima čitave dvije godine. U kratko vrijeme iza toga postade poručnikom trgovačke mornarice, te je brodario sa svojim šurjakom kapetanom Lovrom Schnavtzem, a zatim se podvrgne ispitu kapetana duge plovitbe. Neko vrijeme zapovjedao je obiteljski brod „Barić“, ali malo zatim odlučio posvema se povući od mora, i posvetiti se nautičkoj znanosti, jer je želio da postane pomorskim profesorom. Podučavao

ga je na Rieci glasoviti profesor c. i. kr. bojno - pomorske akademije Peterin, vrsina sila u nautičkim predmetima. Nakon paloznoga ispita združio se on sa rečenim svojim profesorom Peterinom, i obojica na Rieci zajednički podučavahu pomorsku mladež pripravlajući ju za ispite poručničke i kapetanske. Prije toga otišao je bio po savjetu profesora Peterina u Trst na astronomski observatorij nautičke akademije, gdje si je za vrijeme od jedne godine pribavio dostatno znanja.

Već njegov djed kapetan Mate Zuvičić († 1843) u prvoj polovini 19 stoljeća podučavaše naš mladi pomorski naraštaj kao privatni učitelj, a tako isto sin ovoga kanonik Mate Zuvičić († 1873), k ji — akoprem svećenik — mnoge je mladiće izučio za pomorske kapetane. Rodjeni stric pako našega Antuna, imenom Gašpar Zuvičić, bio je takodjer kapetan pomorski, a kasnije stupio je u ratnu mornaricu, gdje u brzo postade linijskim poručnikom i kapetanom prvoga razreda. Valja nam naime znati, da je u prijašnje starije vrijeme c. kr. ratna mornarica rada primala u službu naše kapetane, koji, buduć vješti pomorci i brodari bijahu izvrstni učitelji za podučavanje u manevriranju jedara. Tada još nije bila para kod nas u porabi na moru, pa su i ratni brodovi plovili na jadra, a bijahu starinske konstrukcije i od drva gradjeni. Najveći tip staroga ratnoga broda bio je vašel (vassello, Linienschiff), pak fregata, onda manji tipovi: korveta, brik, goleta, kanuniera, penica, prama i bombardra.

Za vrijeme predstojnika bogoštovlja i nastave Ivana Vončine radilo se oko preustrojstva kr. nautičke škole u Bakru. Riešenjem kr. zemaljske vlade od 3. rujna 1882. bilo je napokon određeno preustrojstvo (reorganizacija) ove škole po načinu ostalih pomorskih zavoda, te je uslied toga preustrojstva sav učiteljski zbor skupa sa privremenim ravnateljem Božom Babićem postavljen bio u raspoloživo stanje, a ujedno bje raspisan natječaj za popunjenje svih učiteljskih mjesta. Po ovom preustroju imala je bakarska

nautika prvi i drugi pripravnici tečaj, onda prvi, drugi i treći nautički razred, a privremenim ravnateljem zavoda bijaše imenovan Luka Roić. Usled gornjega natječaja kompetirao je Zuvičić za mjesto nautičkoga učitelja na bakarskoj nautici, i molba mu bje uvažena na temelju rješenja kr. zemaljske vlade od 22. rujna 1883., te je bio namješten kao pomoćni učitelj, a tekar rješenjem od 19. lipnja 1884. imenovala ga vlada pravim učiteljem. On je na zavodu predavao slijedeće predmete: Talijanski jezik, meteorologiju, oceanografiju, aritmetiku, gradnju i opremu broda, brodovno manovriranje i brodsko računovodstvo (contabilità di bordo). Još godine 1876. bio je na zavodu ustrojen prvi tečaj čime se ova škola razlikovala od ostalih nautičkih škola u monarkiji, a tekar školske godine 1883/84 iza navedenoga preustrojstva započimlju zaključni ispiti (matura).

Osvjedočiv se vlada o sposobnosti Zuvičićevoj, svojim odpisom od 30. travnja 1887. potvrdila ga je stalno u službi bakarske nautike podjeliv mu ujedno naslov profesora. Tečajem godine 1892. bio je privremeni ravnatelj Luka Roić premješten iz Bakra, a zemaljska vlada poznavajući Zuvičića kao vrstna stručnjaka u nautičkim predmetima povjeri njemu privremeno upravu zavoda svojim odpisom od 30. kolovoza 1892.

Tadanji bogoštovni i nastavni predstojnik Dr. Iso Kršnjavi mnogo se zauzimao za bakarsku nautičku školu, te je često dolazio u Bakar i konferirao sa Zuvičićem o reorganizaciji škole, koju je reorganizaciju započeo godine 1894. Valja nam napomenuti, da je kr. ugarsko ministarstvo trgovine naredbom od 18. srpnja 1894. povisilo bilo uvjete primanja u rječku nautiku, te se tražilo uz stručkovno znanje i znanstvenu naobrazbu, pa prema tomu morali su pitomci imati četiri razreda srednjih učenja. Kršnjavi nije htio da naša hrvatska nautika zaostane za mađjarskom, s toga je nakanio na našoj školi u Bakru ustrojiti zavod za pripravljanje učenika. To učilište na našoj nautici mora biti ravno maloj realci od četiri ra-

zreda, što ipak ne isključuje da čini s nautikom jednu cjelinu. Na temelju toga počelo se već uvadjeti privremeno neke promjene prema kasnijem preustrojtstvu, tako da je zavod imao školske godine 1894/95 dva pripravna tečaja i dva nautička razreda. Kako je Kršnjavi u opće praktičan čovjek, naredio je bio, da se u četiri realna razreda pusti i djevojčice. Buduć ne imamo u Bakru i bližnjoj okolini nijednoga uzgojnoga djevojačkog zavoda.

Prestojnik Kršnjavi snovao je takodjer da bakarsku nautiku pretvori u pomorsku akademiju, te je u tom svom velikom nastojanju rada slušao savjete profesora Antuna M. Zuvičića i Narcisa Damina. Mi smo Hrvati uopće tiesnogrudni ljudi s toga nije ni čudo, da nisu uspjele velike ideje predstojnika Kršnjavija, koji je bio dao izraditi krasan nacrt za novo zasnovanu nautičku (akademičku) monumentalnu zgradu u Bakru, koja bi stajala više stotina hiljada Kruna. Austrijski Njemci i Magjari dočepaše se vlasti na moru preko naših ledja, naši kapetani bijahu im učitelji i vodjahu njihove brodove po moru, pak oba ova nepomorska naroda imaju već davno svoje nautičke akademije u Trstu i na Ricci, a mi se još uvijek zadovoljavamo čednim naslovom „kr. nautička škola“ u Bakru, što svakako ponizuje naše hrvatske nautičare pred svojim sudruzima akademičarima, akoprem naša nautika nije u ničemu zaostala za gornjim zavodima što se tiče naukovne osnove. Razlika je samo u naslovu. Kod nas ide svaka stvar vrlo sporo i teško, jer, ili neznamo cijeniti predmet i shvatiti ga sa strane njegovog pravog gledišta, ili se neznamo snaći, a obično se svaka stvar pesimistički prosudjuje. Već čitava stoljeća Hrvati brodare po moru kao iskusni mornari, pak ipak nas u mnogim pomorskim stvarima pretekoše susjedi i prekodavski „saveznici“, dočim naše stare hrvatske vlade nisu znale nikada shvatiti važnost i pravu zadaću mora. Naši sabori nikada ne raspravljaju o pomorstvu i našoj nautičkoj školi u Bakru, kao jedinom stručnom pomorskom zavodu u Hrvatskoj, gdje se odgaja naša mladež za more, koje je

samo po sebi jedna velika blagodat za one narode koji znaju izrabiti u svoje svrhe.

Kr. zemaljska vlada u Zagrebu, nastojanjem Kršnjavoga, želeći, da se učenici nautičke škole bakarske što više sprijačelje s mornarskim životom i svoje nautičko zvanje upotrijebe u praksi, pomenute godine 1894. nabavila je od vojvode od Parme liepu yachtu „Farnese“, a time bio je postignut veliki uspjeh. Dne 24. travnja 1894. bila je yachta krštena „Margita“ imenom banice grofice Khuen-Hedervary. Toj svečanosti prisustvovao je osobno i sam predstojnik Kršnjavi uz mnoge pozvanike, i odlične ljude, i nautičke stručnjake. Pošto se sakupiše odbori i pozvanici pred hrvatskim zastavama okičenom zgrađom nautičke škole (sada Hotel Jadran na Paladi), pozdravi ih sve skupa tadnji gradski načelnik Stanko Battagliarini, koji se raduje, što je upravo grad Bakar zapala čast, da se u njemu okrsti prva hrvatska yachta naše kr. zemaljske vlade. Zatim je predstojnik Kršnjavi u kratko ocrtao korist pomorskih škola, koje apsolutno trebaju za praktične pokuse jedan brod, čemu je on (predstojnik) i doskočio. U ime kr. nautičke škole primio je Yachtu zavodni ravnatelj Antun M. Zuvličić vrlo kratkim govorom. Nakon svečane mise u crkvi Majke Božje obavio je krštenje yachte zavodni kateheta Mirko Pacher na vrlo jednostavni način, a poslije podne odplovila je yachta sa učenicima zadnjega tečaja i sa stručnim profesorima na astronomičke i nautičke vježbe do Lušinja. Tim vježbam prisustvovao je Kršnjavi i ravnatelj lušinske nautike Eugen Gelčić. Zapovjednikom yachte bio je imenovan kapetan Bonaventura Urpani iz Bakra.

Dne 24. travnja 1894. — nakon obavljenih svečanostih konferirao je predstojnik Kršnjavi sa Gelčićem o reorganizaciji nautičke škole bakarske, a tim konferencijama prisustvovao je i zavodni ravnatelj Zuvličić uz ostale strukovne učitelje. Gelčić je na molbu predstojnika nekoliko satova inšpicirao treći nautički razred, te

se uvjerio o najboljem uspjehu bakarske nautike. Yacta „Margita“ bila je prvi i jedini nautički brod u čitavoj našoj monarkiji. A prema naredbi kr. zemaljske vlade od 20. travnja 1894. imala je služiti: 1. u svrhe nautičke škole u Bakru. 2. za znanstvene svrhe. 3. za službena putovanja dostojanstvenika i visokih službenika.

Od svih naših predstojnika bogoštovlja i nastave najviše se i interesirao za našu nautičku školu bivši predstojnik Kršnjavi, te ju bio zblijla podigao do velikoga glasa, jer su ju i njemačke novine nazivale „eine Musterschule“ (uzorna škola).

Uz predstojnika Kršnjavoga poradio je mnogo oko reorganizacije škole također profesor Zuvičić, koji je u svojstvu nautičkoga stručnjaka podao mnogo dragocjenih savjeta svoga bogatog znanja, pomorske sprema i iskustva. Napominjem ovdje stručnjake i matematičare koji su pod Zuvičićem na zavodu službovali, i to: Gjuro Bauer (+), Kosta Karamata, Eugen Lessel i Vatroslav Canjuga.

Zuvičić je pet godina upravljao revno i marljivo kao privremeni ravnatelj kr. nautičke škole u Bakru, naime od godine 1892. do 1896. Pod njim — kako već znamo — doživio je zaved reorganizaciju i nabavu školske yachte, što bijaše velika stečevina, a počelo se već raditi oko osnuća nautičkoga Internata, za kojega je bila osnovala godine 1896. liepu štipendiju od 5000 forinti „Prva hrvatska štedionica“ u Zagrebu. Odpisom od 17. rujna 1896. imenovalo je Njegovo Veličanstvo naš kralj ravnateljem nautičke škole u Bakru korvetnog kapetana c. i kr. bojne mornarice Vjekoslava Baborskoga, pa mi je ovdje napomenuti, da počam od osnuća ove nautičke škole naime od godine 1871. bijahu svi zavedni upravitelji privremeno namješteni, jedini Baborsky ostao je pravim i redovitim ravnateljem. Njegovim revnim zamjenikom bijaše profesor Zuvičić.

U gradjanskim krugovima uživao je Zuvičić veliko štovanje, a on se upravo ponosio da je Bakranin. Godine 1888. iza-

brala ga glavna skupština pjevačkog društva „Sklad“ društvenim predsjednikom, a godine 1895. i 1896. obnašao je čast gradskoga zastupnika. Godine pač 1895. bio je izabran predsjednikom „Narodnoga Doma“, a ja sam u to vrijeme bio tajnikom Društva. Tada je, „Narodni Dom“ mnogo stradao usljed nesloge članova, pa buduće je istupilo mnogo članova iz društva, naravski da se ovo nije moglo pristojno uzdržati. Zuvičić kao predsjednik i čestit čovjek, kao iskreni bakarski patriota, ne mogaše gledati propadanje „Narodnoga Doma“, stoga na njegovu izrazitu želju nije htio biti biran za predsjednika. *više*

Pred više godina oženio se bio Zuvičić sa Idelfonzom Knežaurék, kćerju gradskoga kapelnika u Bakru, porjeklom iz Česke Dne 28. travnja 1903. umrla mu je ljubezna majka Marija Zuvičić rođena Urpani, bistra i vesela starica od 92 godine. Bakarska obitelj Urpani talijanskoga je porjekla, koja se druge polovine 18. stoljeća doselila u Bakar od grada Napulja. Otac njegov, kapetan i patrićij Toma Zuvičić umro je davno prije, naime 10. listopada godine 1874. i sahraniše ga u skupnoj grobnici zborne crkve Sv. Andrije, gdje počivaju mnogi odlični Bakrani.

Zuvičić bijaše čovjek finoga odgoja, liepih manira, prijazan, dobar i vrlo poštenjak. u liepim crtama njegove urodne vanjštine mogao si čitati svu plemenitost i dobrotu njegove duše, a srce mu svim žarom kucalo za svoju rodnu grudu, za njegov mili grad Bakar. Sve ga je ljubilo i štovalo, osobito pomorci, koji u njemu gledahu svoga duševnoga oca i nautičkoga preporoditelja.

Bio je vrlo raobražen, a čitavi viek svoje mladenačke i muževne dobe probavio je uz knjigu, koja mu bijaše najmilijim drugom i prijateljem. Bijaše uzoran učitelj i nastavnik, s djacima, vazda ljubezan, sa drugovima iskren i susretljiv. Nikomu se nije zamjerio, u njemu ne bijaše osvetljive naravi, a znao je pregarati što je svakako liepo svojstvo kod jednoga inteligentnoga čovjeka. Radio je marljivo poput mrava. On je imao opredjelenu satnicu

za svoj dnevni red. Njegov rad, marljivost i točnost opaža se u svemu. Brodski dnevnik (giornale) što ga je vodio po moru kao poručnik, pravo je zrcalo njegove marljivosti i strpljivosti. Ja još nisam vidio tako krasno vodenog dnevnika: svaki otok, svaki morski tjesnac, pojedini obalni krajevi kuda je on s brodom prolazio, sve je to liepo izradjeno i nacrtano. Tu vidiš nacrtane i razne brodove što no su mu Oceanom na vidiku plovili. Taj dnevnik mogao bi biti uredom svake nautičke biblioteke.

A što da kažem o njegovim zaslugama što ih je stekao na polju navigacije kao naučički privatni podučavatelj? Za vrijeme svog dvadeset i devetog boravka u Bakru neumorno je podučavao našu pomorsku mladost iz Bakra i okolice, te je izučio preko četriristotine kapetana, a toliko isto i poručnika. To je čitava vojska, s kojom se Zuvčić zaista mogao ponositi! Čudnovato je ipak, kako nisu odlučujući službeni faktori u Bakru na višnjem mjestu predložili i preporučili javnoga trudbenika Zuvčića radi postignuća kakva reda za zasuge prigodom 60 godišnjeg vladarskog jubileja. Njegova Veličanstva našega kralja godine 1909. Zuvčić je to bio zaista zaslužio obzirom na svoj javni rad, na svoj položaj, ujedno kao član jedne od najstarijih bakarskih patricijskih porodica, koja dala je našem pomorstvu odličnih muževa. Žalibož, mi u Bakru ne znamo štovati svoje ljude, niti umijemo cijeniti njihove zasluge.

Buduć je bio Zuvčić tankočutne, mirne i nježne naravi, njegova se srca silno kosnuli oni novinski napadaji na bakarsku nautičku školu, što su tako često izbijali u javnost u ovo zadnje doba. Teško mu je bilo pri duši, gledajući, kako zavod time gubi onaj glar, koga mu je bio pribavio tečajem mnogih godina u društvu svojih sudrugova. Muka je čovjeku, kada mora prebjeleavati onaj rad, za koga se toliko žrtvovao, = Najbolje ćemo pako značiti njegovu revnost, dobrotu i susretljivost, ako kažemo, da je na zavodu točno obavljao službu, i vrlo često suplirao svoje drugove u mnogim predmetima.

Dne 10. travnja ove godine 1911. oćutio je na jedanput velike boli, i u kratki čas ispusti svoju plemenitu dušu. Tako je svršio svoj život ovaj uzorni profesor i kapetan koji bijaše ujedno **najzadnji** privatni pomorski podučavatelj u Bakru, jer prema institucijama moderne navigacije i na osnovi zakona mora danas svaki kapetan duge plovitbe imati nautičku školu. To već zahtjeva i duh veka u kojem živimo. — Sahranišmo ga na gradskom groblju dne 12. travnja 1911. uz veliko saućešće gradjanstva, a na pogreb dohrliše i mnogi kapetani iz okolice, da pokažu poslednu počast svomu učitelju. Pred otvorenim grobom oprostio se š njime u ime učiteljskoga zbora profesor Dr. Fran Mihlečić liepim i ućenim govorom, kojim je vrlega pokojnika slavio kao vrstna stručnjaka, odlična kapetana, dobroga druga i prijatelja. U ime školske mladeži govorio je đjak V. nautičkoga razreda Mirko Kepac, veleći, da neće mladež nigda zaboraviti grob svoga dobrog profesora.

Zaista valja priznati, da je bakarska nautika u Zuvčiću izgubila vrstnu, prokušanu i radinu silu. — Na koncu i mi klićemo ; Slava ANTUNU M. ZUVIČIĆU !!!

